

СТЕНОГРАМА

засідання Комітету Верховної Ради України

з питань освіти, науки та інновацій

12 лютого 2025 року

Веде засідання голова комітету БАБАК С.В.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добрий день, шановні колеги. Розпочинаємо засідання Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій. Сьогодні в порядку денному 6 питань.

Перше. Про стан підготовки проекту Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо оновлення системи пріоритетних напрямів у сфері наукової і науково-технічної та інноваційної діяльності на виконання прикінцевих положень Закону України від 21 грудня 2023 року.

Друге. Про проект Закону про внесення змін до деяких законів України щодо стимулювання трудової міграції та усунення дискримінації у сфері трудових правовідносин.

Третє. Про проект Закону України про внесення змін до Сімейного кодексу України щодо спільної опіки батьків на дітьми.

Четверте. Про проект Закону України про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування сфери поховання та надання ритуальних послуг.

П'яте. Про тематики конкурсних робіт з питань розроблення проектів законодавчих та нормативно-правових актів на іменні стипендії Верховної Ради України для молодих учених – докторів наук на 2026 рік.

Шосте. "Різне".

Шановні колеги, чи є в когось зауваження, доповнення, пропозиції до порядку денного? Якщо ні, то прошу проголосувати за порядок денний.

Хто – за?

КОЛЮХ В.В. Колюх – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Хто утримався? Проти? Немає. Дякую, колеги. одностайно рішення прийнято.

Переходимо до першого пункту порядку денного. Про стан підготовки проекту Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо оновлення системи пріоритетних напрямів у сфері наукової і науково-технічної та інноваційної діяльності.

Доповідачем є пан Денис Курбатов, заступник міністра освіти і науки України, співдоповідачем – Колюх Валерій Вікторович, голова підкомітету.

Пане Денисе, будь ласка, вам слово.

КУРБАТОВ Д.І. Дякую.

Доброго дня, шановні народні депутати, шановні колеги, які тут присутні онлайн. По першому питанню доповідаю, у вересні минулого року Міністерством освіти і науки спільно з комітетом була представлена концепція закону, нового законопроекту. Вона суттєво відрізнялась від того, що до цього існувало в Україні. Головним чином ця концепція передбачала те, що пріоритети стали нарешті пріоритетами, тобто щоб від широких пріоритетів, яких зараз більше 500, ми прийшли саме до тих пріоритетних напрямів, які нагальні для держави, враховуючи війну, враховуючи повоєнні виклики тощо.

У вересні-жовтні цього ж року, 2024 року, ми провели процедуру громадського обговорення, отримали доволі багато різних пропозицій і зауважень, це близько сотні сторінок. Після цього законопроект був доопрацьований, а станом на зараз ми маємо погоджену Мінстратегом, Міноборони, науковим комітетом Нацради з питань науки і Мінцифри.

Маємо зауваження, які потребують узгоджувальної наради, яка вже розглядається на призначення від Міністерства фінансів і від Мінекономіки. Сподіваємось, що враховуючи сьогоднішнє засідання, ці зауваження можуть бути зняті і ми найближчим часом, до березня, розглянемо цей законопроект на уряді і внесемо в парламент. У мене все.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Денисе. В мене тоді запитання не до вас, а запитання зараз тоді, якщо ви дозволите, перед тим, як я дам слово Валерію Вікторовичу, до Міністерства економіки, до Міністерства фінансів, які базові зауваження основні у вас є.

Давайте почнемо напевно з Міністерства економіки. З нами є на зв'язку Віталій Зіновійович Кіндратів – заступник міністра економіки.

Пане Віталію, будь ласочка, вам слово.

КІНДРАТІВ В.З. Шановний Сергію Віталійовичу, вітаю вас!

Шановні члени комітету, Міністерство економіки отримувало в листопаді відповідний проект закону від Міністерства освіти. Було опрацьовано і 29.11 ми дали там перелік зауважень, які потребують доопрацювання. На тому тижні, 06.02, ми отримали вже повністю підготовлену Міністерством освіти порівняльну таблицю за всіма нашими зауваженнями і їх пропозиціями щодо цих зауважень, плюс пропозиція провести відповідну нараду і узгодити ці технічні питання.

Ми повністю відкриті, ми дали відповідні пропозиції по людях, хто буде брати участь. І я думаю, на наступному тижні, як нарада відбудеться, всі питання познімаємо. Мінекономіки із великим задоволенням готове працювати над вдосконаленням цього проекту закону.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Віталію Зіновійовичу, за конструктивну позицію.

КОЛЕБОШИН С.В. Окремо дякую теж за дуже змістовну доповідь.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Сергій Валерійович.

З вашого дозволу тоді запитаємо у Міністерства фінансів. Пане Романе (Роман Єрмоличев – заступник міністра), чи є у вас якісь там суттєві зауваження до цього проекту закону, щоб ми розуміли просто для себе? Бо у нас теж є зауваження, просто хотілося б зрозуміти всі позиції заінтересованих ЦОВВ.

ЄРМОЛИЧЕВ Р.В. Вітаю, колеги, шановні народні депутати, пане Сергію!

Звичайно є і редакційні зауваження, глобальних там немає. Так само, як Мінекономіки, ми готові з паном Денисом відпрацювати, з комітетом. Тобто глобальних політичних, критичних в частині фінансів у нас зауважень нема.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Романе.

Пане Денисе, тоді я сподіваюсь на вашу ініціативність і наполегливість, будь ласка, давайте завершувати цей процес.

Але, якщо ви не заперечуєте, знову-таки у мене є пара запитань по цьому проекту закону. Хочу просто дізнатись про логіку. Перше. Я, чесно кажучи, напевно, не бачив ще такого проекту закону, коли вноситься закон про внесення змін до деяких законів України, де першим пунктом викладається інший закон в новій редакції. Я собі дуже з величезним трудом уявляю, як подавати будуть народні депутати до нього правки. Тому що перший пункт займає декілька сторінок, бо викладається закон в новій редакції.

Чи не простіше внести просто закон в новій редакції і все, що у вас є в кінці в якості змін до інших законодавчих актів, записати в прикінцевих і перехідних положеннях? Мені здається, що це було б розумніше, бо я щось... Я не знаю, як вам погоджувати, чесно кажучи, це в Кабінеті Міністрів. Я думаю, що у них теж юристи мали б на це звернути увагу. Бо я підозрюю, що перше зауваження ГНЕУ буде саме про форму. Це перше.

По самому тексту закону є декілька важливих питань, дуже багато тут, у мене принаймні, є питання, які стосуються термінів. Все зрозуміло, в принципі, з форсайтними дослідженнями, з погодженням з іншими центральними органами виконавчої влади, є питання по термінах. Планується, що пріоритети будуть діяти 6 років. Так? А тематичні по 3 роки. Я правильно пам'ятаю, так? Чому 6? Чому не 5, не 7 і не 10, як було?

КУРБАТОВ Д.І. Дивіться, в основному це пов'язано з переходом на трирічне бюджетне планування.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Окей. Я пам'ятаю цю історію. Нехай буде так. Я думаю, що Верховна Рада раз на 6 років так само успішно проголосує, як і раз на 10 років.

Але є питання по пропозиціях, наприклад, стаття 4, пропозицій щодо пріоритетних напрямків розвитку науки і технологій, оформлені у вигляді проекту закону, обговорюються і так далі, і так далі. А потім " та за рішенням Кабінету Міністрів у встановленому порядку подаються до Верховної Ради України для оновлення пріоритетів напрямку розвитку науки і технологій, визначених статтею 3". А в який термін подаються? От тут я би, чесно кажучи, записав би насправді терміни.

Тому що давайте собі уявимо, Верховна Рада проголосувала, є нові пріоритети на 6 років. В який термін Кабінет Міністрів повинен подати нові пріоритети? Чому? Тому що це обговорення, це можливо два читання, це велика дискусія в парламенті, це специфіка роботи парламенту і специфіка розгляду законопроектів. Це щонайменше місяців 2 – це у найшвидшому темпі, може бути значно довше, якщо там будуть дискусійні питання. Я би поставив тут термін, в який: за 6 місяців. Я би поставив хоча б за 6 місяців до закінчення дії пріоритетів, там поточної дії пріоритетів, треба подати нові для того, щоб Верховна Рада встигла вчасно затвердити оновлені пріоритети.

Далі. Так само наступний, 3 пункт статті 4. "Перелік пріоритетних тематичних напрямів затверджується Кабінетом Міністрів протягом 6 місяців з дня набрання чинності статтею 3 закону". Тобто вводяться в дію нові пріоритети, які будуть діяти 6 років. Відлік почався. І ви собі ставите 6 місяців на затвердження тематичних напрямків.

_____. *(Не чути).*

ГОЛОВУЮЧИЙ. 2 по 3, щоб було 6 років, воно виб'ється вже на пів року одразу, тому що навряд чи вони будуть затверджені дуже швидко, якщо ще є час їх затверджувати. Я би попросив поставити принаймні 3 місяці, щоб це було логічно, бо впевнений, коли ви будете подавати Кабінетом Міністрів оновлені пріоритетні напрями, вони будуть, по суті тематичні вже будуть готові. Ну це логічно, правильно? Тому я би зробив менший термін: прийнятий закон, підписано, оприлюднено, ви вносите Кабінетом Міністрів тематичні, вони починають працювати. Мені здається, що це було б логічно. І по форсайтним. Хороша стаття, в якій чітко описано, яким чином формуються пріоритетні напрями (це ж 5-а, здається, стаття). Єдине що, тут багато чого написано, але немає таймлайну. Знову-таки, скільки розробляється, який час на розробку, коли це починається, коли це закінчується? Як закінчується зрозуміло, бо врешті-решт ви напрацюєте результати – це буде той проект закону, який ви подасте від Кабінету Міністрів. Але для того, щоб самі собі не зірвали всередині процедуру, я би прописав основні часові рамки і я би все ж таки вписав в закон.

Якщо ми, наприклад, затверджуємо пріоритети на 6 років, вони починають працювати, в який момент ви починаєте фортсайтне дослідження за наступними? Скільки воно буде часу йти і чим завершиться або не завершиться? Бо вся інша процедура тут достатньо докладно описана і, в принципі, таких великих зауважень до неї немає, але є питання по часу, бо абсолютно не зрозуміло.

І найбільше питання, яке є, це до статті 7 "Пріоритетні напрями інноваційної діяльності". Тут написано тільки одне, що пріоритетні напрями інноваційної діяльності визначаються Кабінетом Міністрів в стратегічних документах державної політики щодо розвитку сфери інноваційної діяльності. Мені здається, що тут щось не те, причому щось глобально не те. Тому що вони, по-перше, мають бути, мені здається, прив'язані до пріоритетних напрямів науки і технологій, бо вони пов'язані між собою: наука, потім науковий результат, науковий результат імплементується у вигляді інновацій. Мені здається, це було б логічно. Бо зараз нам з тексту закону поки що, на жаль, зрозуміло, що вони відірвані один від одного. Бо я не бачу зв'язку, колеги на це теж звертають увагу. Давайте ще раз по цьому пройдемося. І я тут думаю, що якраз тут роль Міністерства економіки має бути більш активною, залучайте їх, будь ласка. Тому що їх економіка – це їх сфера відповідальності, наука – наша сфера відповідальності, отут треба їх подружити, ці дві сфери.

Пане Денисе, я з питаннями основними закінчив.

КУРБАТОВ Д.І. Дякую.

Ну з усіма майже питаннями абсолютно погоджуємось, пропишемо більш детально таймлайн по кожній процедурі, це важливо. Можливо треба передбачити все-таки нам спільно, щоб пріоритети не втрачали свою дію до моменту прийняття нових, щоб нам не прийшлося, як ми завжди робимо, ці речі виправляти екстрено. Ну це на подумати, але я вважаю, що це було б важливо.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я вам відразу скажу, що я принаймні точно буду категорично проти цього, тому що я точно знаю, що якщо ми напишемо, що старі пріоритети будуть затверджені, будуть діяти до затвердження нових, є велика

імовірність, що ми не затвердимо ніколи нові пріоритети, тому що не буде потреби, визначеної законом.

КУРБАТОВ Д.І. Ну є і в цьому логіка, але і проблема в цьому є, тобто тут потребуватиме цей процес динамічної роботи перш за все уряду, Міністерства освіти і науки.

По інноваційним пріоритетам, ця ж історія, вона вже доволі давня. Якщо ви пам'ятаєте, це вже другий законопроект по пріоритету, який ми представляємо комітету. І перший законопроект передбачав об'єднання наукових пріоритетів і інноваційних. Я навіть приводив слайд, де ці 7 напрямів, вони майже один в один слова були схожі. Є два закони і ми пропонували їх об'єднувати.

Але тоді, скажімо, дослідники, вчені і науковий комітет зокрема, він наводив аргументи, пані Олександра, мені здається, тут присутня, що у світі дійсно не є сталою практикою визначення інноваційних пріоритетів, тому що це ринок, це бізнес, це вимоги часу, те що потрібно, скажімо, на завтра якість інноваційне рішення, ми не завжди можемо це передбачити зараз в законі. От саме тому в нашому вигляді в тому законопроекті, який він є, інноваційні пріоритети поставлені за дужки, тобто ми говоримо про науку. Але це питання дискусійне, воно може бути досягнуто консенсусом, на мій погляд. Ми готові їх і об'єднати. Але ми повинні розуміти, що інструментів підтримки інноваційних пріоритетів у державі не дуже багато. Тобто їх майже немає.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Може я неправильно сформулював. Я не кажу про те, що їх треба об'єднати, щоб вони були в одному документі і діяли одночасно. Тому що насправді інноваційні пріоритети можливо трішечки будуть відставати від наукових пріоритетів, бо спочатку наука – результат, потім інновація. Але просто щоб вони були один до одного прив'язані.

Бо ми для чого хочемо вкладати додаткові гроші в науку? Для того, щоб отримати результат, який потім буде впроваджений не на папері, а впроваджений в економіку по-справжньому, що і є інновація. Я думаю, що нові інструментарії для цього, ми всі відкриті до створення нових механізмів.

КУРБАТОВ Д.І. *(Не чути)*.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добре, пане Денисе. З вашого дозволу я тоді надаю слово Валерію Вікторовичу.

Будь ласка, пане Валерію, як співдоповідач. Будь ласка, вам слово.

КОЛЮХ В.В. Шановні колеги, доброго дня!

По-перше, я нагадаю історію цього питання, тому що воно надзвичайно важливе і надзвичайно болісне з точки зору затвердження цих пріоритетів: і науки, і інноваційної діяльності. Ви пам'ятаєте, що ми з року в рік продовжували дію старих пріоритетів. Не оновлювали їх і врешті-решт спромоглися 21 грудня 2023 року внести зміни до деяких законів України щодо пріоритетних напрямків розвитку науки і техніки та інноваційної діяльності, якими врешті-решт закріпили пріоритетні напрямки розвитку науки та техніки, інноваційної діяльності такими напрямками, як національна безпека і оборона, технологічне оновлення та розвиток сфер національної безпеки та оборони, які діють на період (тут наголошу), на період до 31 грудня року наступного після року припинення або скасування правового режиму воєнного стану. Тобто ми, в принципі, зазначили певний дедлайн цих пріоритетних напрямків. Проте в цьому законі, зокрема в прикінцевих положеннях, було доручено Кабінету Міністрів України, наголошу, протягом 6 місяців з дня набрання чинності цим законом розробити і подати у встановленому порядку до Верховної Ради України пріоритетні напрямки науки та інноваційної діяльності. Мушу зазначити, що станом на сьогодні Кабінет Міністрів України це завдання не виконав, незважаючи на те, правильно сказав профільний заступник міністра освіти пан Курбатов, що дійсно вони розробили концепцію проекту закону, ми його неодноразово слухали на засіданні робочої групи. В принципі дійшли висновку, що в такій редакції його можна подавати.

Проте на сьогодні відповідно до встановленого порядку не всі відомства і центральні органи виконавчої влади, міністерства його погодили. Дуже прикро, але я, в принципі, почув, що вже цих перешкод немає з боку Мінекономіки і Мінфіну, що вони, незважаючи на те, що в загальному висновку вони виклали свої зауваження до законопроекту. І, до речі, Мінекономіки не погодило проект даного акту, Мінфін також без погодження вказав на необхідність доопрацювання і надання додаткової інформації щодо реалізації окремих положень проекту

даного закону. Оскільки тут були представники Мінекономіки й Мінфіну, то я почув від них, в принципі, те, що вони готові погодити цей проект акту.

Єдина пересторога. Сергій Віталійович казав, що тут дійсно стоїть питання і в строках, і в форсайтних цих дослідженнях. Ще одне таке питання, яке незрозумілим виявляється з цього законопроекту, про те, що я так зрозумів, що все ж таки ви і Міністерство освіти наполягаєте на тому, щоб пріоритетні напрямки інноваційної діяльності затверджувались окремим рішенням Кабінету Міністрів України. Тобто тут можуть виникнути питання в процесі вже прийняття рішення остаточного під час голосування у Верховній Раді України: чи депутати погодяться на те, що без їх участі затвердили ці пріоритетні напрямки інноваційної діяльності? Можуть виникнути проблеми саме під час голосування.

Але я, чесно кажучи, у вас, у всіх членів комітету є проект рішення з тими зауваженнями, які висловили стейкхолдери з даного питання.

Хотів би звернутись просто до пана Курбатова, до Міністерства освіти і всіх заінтересованих відомств – подавайте вже що-небудь, вибачте, що я так, ну, скажімо, до примітивізму зволю, можливо, хоча це досить важливе питання. Тому що скоро закінчиться каденція і Верховної Ради, і Кабінету Міністрів України, а ми не затвердимо цих пріоритетів. Ну з нас просто будуть сміятись, розумієте. Так чи інакше до другого читання і секретаріат комітету, і народні депутати України будуть доопрацьовувати ці пріоритети. Дай боже, щоб ми їх ухвалили хоча б в першому читанні. Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Валерію Вікторовичу.

Пане Денисе.

КУРБАТОВ Д.І. Дякую, пане Валерію.

Насправді ну щось внести ми можемо завжди, але... .

ГОЛОВУЮЧИЙ. Не треба.

КУРБАТОВ Д.І. Але в цьому випадку ми якраз ідемо синергетично у співпраці з комітетом, у співпраці з міністерствами для того, щоб внести саме те, що буде сприйнято в залі і буде працювати головним чином.

Тому зауваження, всі ознайомились, є на них реакція. виправимо те, що потрібно, будемо прискорюватись.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Денисе.

Шановні народні депутати, чи є в когось ще запитання до Міністерства освіти? Немає. Тоді запитаємо у... .

КИРИЛЕНКО І.Г. Сергію Віталійовичу, можна?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Так, Іване Григоровичу.

КИРИЛЕНКО І.Г. Є запитання. Сергій Віталійович, днями ми отримали чіткий, потужний, абсолютно зрозумілий посил від головного стратегічного партнера. Головний стратегічний партнер прагматична людина і представляє прагматичну націю. І ми перед вибором: ми будемо торгувати родовищами чи будемо торгувати рудою, чи будемо торгувати збагаченою рудою, чи ми будемо торгувати тими самими акумуляторами? У нас є акумуляторне виробництво. У нас є, для прикладу, і літій, і графіт, бо без графіту літій – це просто літій.

Сергій Віталійович, нам зробили пас, а у нас відповіді немає, у нас немає пріоритетних напрямків розвитку, немає пріоритетів. Друзі, стратегічний партнер сказав: "Мені цікаве оце". А ми відповідаємо: "Беріть наші родовища". Це значить остаємося сировинним додатком сильних миру сього. Доколе?! Ну доколе? Оце відповідь на питання, що ми з року в рік продовжуємо те, що було і до війни.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Іван Григорович.

Пане Денисе.

КУРБАТОВ Д.І. Дякую, пане Іване. Насправді і так і ні. Тобто ми з вами уже коли з новою командою міністерства і завдячуючи парламенту в грудні 23-го року оновили перелік пріоритетів і з 2011 року, мені здається, там з'явилась національна безпека і оборони, цього не було до цього, тобто ми дали таким чином посил... .

КИРИЛЕНКО І.Г. Дозвольте перебити. Вибачте, дозвольте перебити. Сергій Віталійович, ви пам'ятаєте, як ми це зробили? Пам'ятаєте, як ми це зробили, що, друзі, та давайте хоч це поставимо, бо в залі не приймуть нас, висміють. Вибачаюсь.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Було.

КУРБАТОВ Д.І. Але Закон про пріоритети це ж не про розробку технологій і це не говорить про те, що цей закон не дозволяє міністерству змінювати підходи до розробок. Ми в минулому році провели абсолютно новий механізм, змінили механізм формування замовлення на науку. У нас 10 міністерств, головним чином силові відомства, замовили вже перші технології і розробки, які завершуються дослідними зразками, конкретними речами, які будуть мати впровадження. Вчені прийшли з ідеями, не з одною ідеєю. Три, п'ять, 11 ідей на один запит прийшло. Тобто це говорить про те, що якщо науці ставити задачу, вона її може вирішувати, і ми як країна повинні мати власні технології, тому що з нами ніхто критичними технологіями, це очевидно, ділитись не буде.

Ми це робимо і зараз. Але новий закон він покращить ситуацію, тому що він дозволить концентрувати ще більш і так обмежене державне фінансування.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Денисе.

Шановні народні депутати, чи є ще бажані? Серед народних депутатів немає. Тоді, будь ласка, руку підняв Олександр Маркович Бандурка, Національна академія правових наук. Будь ласка, Олександр Марковичу.

БАНДУРКА О.М. Дякую, Сергію Віталійовичу. Мене чути?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ідеально.

БАНДУРКА О.М. Дякую.

Я не буду зупинятися про терміни виконання, ми про це детально говорили. Національна академія правових наук України дала розгорнуті свої зауваження і на Міністерство освіти і науки своєчасно, і на комітет, який ви очолюєте.

Ми б хотіли, щоб у пріоритетних напрямках, про які сьогодні йде мова, була визначена така проблема, як забезпечення верховенства права, розбудова правової держави та розвиток громадянського суспільства в Україні. Нас буквально тикають носом, Україну, кожен раз перевірки нашої підготовки до євроінтеграції, кожен раз звертають на це увагу. І фактично нічого про те, що сьогодні говориться у Верховній Раді, не робиться без правового забезпечення. Тому оце питання верховенства права, розвитку національної правової системи в контексті європейської та євроатлантичної інтеграції, актуальні проблеми захисту прав людини, громадянина, належне врядування, подальша цифровізація і тому подібне, треба, щоб було відображено як один із основних напрямків. Це перше.

Друге, що ми б хотіли зауважити. Законопроектом передбачено, що національні академії наук і Національна академія наук України загальна формулюють пропозиції щодо пріоритетних напрямів. Але коли справа доходить до погодження, то академії вже випадають і погоджують окремі центральні органи виконавчої влади, не буду їх перелічувати, це там є проекти.

То виникає питання. Академії – це самоврядні, наукові, дослідницькі установи, самостійні. Вони визначають перелік фундаментальних досліджень, доповідають Кабінету Міністрів, погоджують з Національною академією, ну є певна процедура. Тепер це випадає і виникає питання: як Міністерство реінтеграції тимчасово окупованих територій буде погоджувати перелік фундаментальних досліджень Академії медичних наук чи Академії аграрних наук? Ну десь можуть точки їх співпадати, але треба все-таки, щоб академії галузевих наук із процесу погодження остаточного, який же їм виконувати прийдеться перелік тематики, не випадав.

І наступне питання. Це запропоноване покладення переліку пріоритетних напрямів інноваційної діяльності не на Верховну Раду України, а на Кабінет Міністрів України може негативно позначитись на повноті та стабільності регулювання пріоритетів інноваційної діяльності на прозорості процедури визначення та зміни пріоритетних напрямів. І зазначена процедура постійно*** залишається за межами законодавчого регулювання, зокрема профільний комітет, який сьогодні розглядає це питання, буде відсутній в тій процедурі, яку буде приймати Кабінет Міністрів по затвердженню переліку остаточного. Тому мені

бачиться, що комітет має бути присутній у цьому завершальному погодженні, процедурі погодження переліку наукових напрямів: пріоритетних, інноваційних.

Нарешті Національний фонд досліджень випадає із всієї цієї тяжби по переліку, по визначенню, по затвердженню наукових тематик. Йому треба дати більше самостійності, щоб Національний фонд досліджень мав якусь можливість і самостійно приймати рішення по отих гарячих невідкладних питаннях підтримки наукових досліджень.

І можливо останнє, це роль наукової громадськості, вона не визначена. Ну і вже як редактора наукових журналів у мене є низка зауважень по самій текстівці закону. Не "органи влади" - "органи державної влади" повинні бути. Там є формулювання, які мають бути виміряні до правничої законодавчої термінології. На мій погляд, а я його виражаю від імені Академії правових наук, закон потребує доопрацювання. Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую, Олександр Марковичу.

Пане Денисе! Чи просто врахуєте?

КУРБАТОВ Д.І. Та я дуже коротко. Врахування думок академії і громадськості – це дуже детально описано в 4 статті насправді, тут це враховується. Про Національний фонд досліджень. Якраз в цьому законі ми визначаємо, що він буде мати окремі преференції і права і проводити конкурси на передову, наприклад, науку поза межами державних цільових пріоритетів.

А щодо включення конкретних напрямів уже сформульованих в тіло закону, то якраз цей закон тим і відрізняється, що кожен не буде мати право включити близький свій напрям в цей закон, тому що тоді пріоритети перестануть бути пріоритетами, як є це зараз, коли у нас існує 540+ різних напрямів пріоритетних, які фактично розмивають фінансування. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Денисе.

Олег Олексійович Рафальський, віцепрезидент Національної академії наук України.

Олегу Олексійовичу, будь ласка.

РАФАЛЬСЬКИЙ О.О. Дякую щиро, Сергію Віталійовичу. Я хочу сказати, що Національна академія наук взяла участь в громадському обговоренні цього проекту, проаналізувала його, направила все це міністерству. Щось вдалося врахувати, розумію міністерство, щось не вдалося врахувати. Але я тут сподіваюсь на мудрість комітету, який сьогодні проводить засідання і приділяє таку доволі серйозну увагу саме цьому питанню. І якраз ось таке принципове ставлення керівництва комітету і членів комітету до цього питання дає якусь надію на те, що ми доволі швидко справимось і з цією проблемою в такому бюрократичному сенсі.

А стосовно змісту, то хочу сказати, що серед тих пріоритетів, які в нас тут є, кращий із самих важливих пріоритетів - це людина і суспільство. Тому Національна академія наук вносила таку пропозицію доповнити пріоритети, я навіть сформулюю назву: прикладні, політико-правові, економічні, соціальні та культурні аспекти розвитку особистості і суспільства в умовах російської збройної агресії та повоєнного відновлення країни. В умовах війни, масштабних руйнувань і демографічної кризи результати прикладних, соціогуманітарних досліджень мають важливе значення для розв'язання гострих соціальних проблем, що постали перед державою.

Ми направляли свої висновки, як я вже сказав, Міністерству освіти і, з вашого дозволу, я направлю їх ще і в комітет для того, щоб була можливість, так би мовити, узгодити і включити, і максимально врахувати ці зауваження.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Олег Олексійович, ви маєте на увазі пріоритети, які зараз в цьому проекті визначені в 3 статті?

РАФАЛЬСЬКИЙ О.О. Так-так. Абсолютно вірно.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Отут, ні-ні, колеги, я ось тут мушу сказати одну штуку, якщо ви не заперечуєте. Ця 3 стаття в тому вигляді, в якому вона зараз є в цьому проекті, який Міністерство освіти зараз нам презентує, це повторення тих пріоритетів, які нами вже затверджені в 23-му, здається, році. Да, в 23-му році, ми його там в грудні затвердили. І ми домовлялись з Верховною Радою, що до кінця

воєнного стану плюс наступний рік ми не будемо їх змінювати. Ми тоді перший раз вперше в історії внесли своєю правкою додатковий пріоритет і домовились з Верховною Радою, це консенсусна домовленість між усіма народними депутатами, між усіма фракціями, що ми більше цього робити не будемо, ми його не чіпаємо до моменту внесення наступних пріоритетів Кабінетом Міністрів. Тому 3 стаття, до речі, це теж питання, навіщо її переписувати з діючого закону, бо вона діюча, да? Але вже якщо є така ідея, то, в принципі, можна її зафіксувати, але це виключно переписана з тих пріоритетів, які діють ще зараз. Тому, Олег Олексійович, Верховна Рада точно не буде їх змінювати принаймні зараз.

РАФАЛЬСЬКИЙ О.О. Сергій Віталійович, я абсолютно з вами згоден. Я не закликаю саме відтворити у цій статті, але потрібно врахувати ось цей напрям будь-яким іншим правовим, технічним способом.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, з ідеєю погоджуюсь.

РАФАЛЬСЬКИЙ О.О. Тоді я ще з більшою відповідальністю сьогодні ввечері вже відправляю вам наші пропозиції.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Домовились.

РАФАЛЬСЬКИЙ О.О. Дякую від усієї академії наук.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Олег Олексійович.

Пане Денисе, чи є бажання репліки? Ні.

Шановні колеги. Да, ще піднята рука, Володимир Іларіонович Луговий, першого віцепрезидента Національної академії педагогічних наук. Будь ласка, Володимир Іларіонович.

ЛУГОВИЙ В.І. Шановні колеги, ми теж щільно співпрацювали з міністерством, зокрема в робочій групі і подавали пропозиції, і вони враховувались. Сама концепція заслуговує на підтримку, і ми про це говорили, заявляли. Але, разом з тим, виникає одне таке застереження щодо реалізації цього задуму в законодавстві. Справа в тому, що Закон "Про наукову і науково-технічну діяльність" передбачає, що проектне, конкурсне і грантове фінансування буде

здійснюватись і збільшуватись в основному із спрямуванням на пріоритети без зниження базового фінансування, причому з урахуванням інфляційних індексувань. Насправді, якщо почитати документи, то тут заявлено, що запровадження цих змін і нової концепції, воно не потребує додаткового фінансування.

І по-друге, ми бачимо, що в бюджеті на науку закладені ті ж самі відсотки ВВП, які діяли в попередні роки. Тоді виникає питання: за рахунок чого буде забезпечуватись функціонування цієї моделі посилення пріоритетних напрямів? Очевидно, що це можливо буде, якщо буде обрізатись базове фінансування або будуть усуватись зі сфери діяльності наукові установи, з тим щоб туди йшло менше базового фінансування. Оцей ризик якимось не дає впевненості, що хороший закон в принципі буде прийнятий, але спрацює не на покращення загального стану сфери науки в Україні.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Пане Денисе.

КУРБАТОВ Д.І. Ну закон точно не зменшує фінансування і це не про це. Це про додаткові можливості концентрації державних ресурсів на необхідних для держави напрямках розвитку науки і наукових досліджень. Саме про це, щоб переорієнтувати в тому числі діяльність наших вчених, їх дослідження, напрями їх досліджень на ті речі, від яких залежить сталий розвиток України.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Денисе.

Шановні колеги, чи є ще хтось, хто бажає обговорити це питання? Немає.

Шановні колеги, тоді можемо переходити до прийняття рішення. У вас всіх розданий проект рішення. Ми в цьому проекті рішення просимо Кабінет Міністрів і Міністерство освіти і науки все ж таки сконцентруватися на цьому напрямку, сфокусуватися ще більш прискіпливо і максимально швидко все ж таки завершити цю роботу, строки вже давно пройшли. Робота іде в правильному напрямку, тому тут не варто визнавати роботу, давати оцінку, скажімо так, роботі Міністерства освіти і науки, все рухається, нехай не з тою швидкістю, з якою хотілося б законодавцям, але все одно рухається.

Я дуже прошу Міністерство освіти провести узгоджувальні наради з Міністерством економіки і з Міністерством фінансів. Будь ласка, подивіться ще раз на ті питання і пропозиції, які ми давали на самому початку, чи не варто переробити все ж таки проект закону для того, щоб він більше відповідав нормотворчій техніці? Оце якраз проект закону, до якого правки будуть точно. І тут питання буде в народних депутатів. І полегшіть, будь ласка, роботу комітету, бо якщо будуть до першого пункту сотні правок, ми в цих нумерації абзаців просто, я думаю, що потонемо. Тому подивіться, будь ласка. Якщо хочете, ми вас сконтактуємо з нашим Головним науково-експертним управлінням, яке буде потім першим аналізувати, щоб вони може одразу підказали вам, як краще зробити.

Шановні колеги народні депутати, у вас у всіх розданий проект рішення комітету по цьому питанню. Ставлю його на голосування і прошу голосувати. Хто – за?

КИРИЛЕНКО І.Г. Кириленко – за.

ВОРОНОВ В.А. Воронов – за.

КОЛЮХ В.В. Колюх – за.

ГРИШИНА Ю.М. Гришина – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Хто – утримався? Проти? Немає.

Дякую, колеги, одноголосно рішення прийнято.

Переходимо до другого пункту порядку денного. Пункт другий. Про проект Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо стимулювання трудової міграції та усунення дискримінації в сфері трудових правовідносин (реєстраційний номер 12326).

Доповідачам має бути пан Олександр Дануца – автор законопроекту і наш колега. Я не бачу, чи є він з нами на зв'язку? Здається немає.

Співдоповідачем є Ольга Володимирівна Коваль. Пані Олю, будь ласка.

КОВАЛЬ О.В. Доброго дня, колеги. Дякую, Сергію Віталійовичу.

Як уже сказав Сергій Віталійович, автором є Олександр Дануца. Цей законопроект винесений на розгляд як головного до Комітету Верховної Ради з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин, національних відносин. Цей законопроект має за мету залучення, як стверджують автори, залучення додаткового людського капіталу для відновлення країни, створення умов для залучення іноземців для відновлення країни, посилення заходів безпеки для протидії можливим ризикам, пов'язаним з незаконною міграцією та злочинними елементами, що доволі багато викликає питань надалі у зацікавлених сторін, які надавали висновки щодо цього законопроекту. Для досягнення поставленої мети автор законопроекту пропонує скасувати необхідність отримання дозволу на застосування праці іноземців, а також запровадження довгострокових віз, що видаються іноземцям, які мають право прибути в Україну з метою працевлаштування.

До даного законопроекту надійшов ряд зауважень, а саме: Головне науково-експертне управління Верховної Ради України зауважує наступне, що цей законопроект є досить вразливим, зокрема щодо скасування необхідності отримання дозволу на застосування праці іноземців. Частина положень законопроекту потребують юридичної визначеності. Зазначені в пояснювальній записці аргумент "в умовах відновлення після війни критично важливим є залучення іноземних спеціалістів і інвесторів і підприємців" є доволі спірним. І реалізація акта може призвести до зменшення надходжень до Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття. І ряд інших зауважень.

Також цей законопроект уже розглянув головний комітет, який також надав ряд висновків. І я хочу наголосити увагу на те, що за цим законопроектом пропонується внести зміни щодо скасування дозволів на міграцію, що я вже сказала. Але головний комітет зазначає, що відповідна норма жодним чином не пов'язується із спеціальностями, які затребувані ринком праці України. Тобто такий підхід може становити ризик як для держави, так і для громадян України. Прибуття до України великої кількості іноземців різних професій, в тому числі тих, в яких немає дефіциту, може спричинити зворотний ефект, ніж зазначає автор у пояснювальній записці. Оскільки за таких обставин може статися ще

більший відтік громадян висококваліфікованих за кордон з України, а також іноземці, скажемо так, можуть демпінгувати ринок заробітної плати, що пошкодить нашим фахівцям, які є на ринку праці.

Міністерство освіти і науки повідомляє, що не має пропозицій в межах компетенції.

Міністерство соціальної політики повідомляє про відсутність зауважень.

Адміністрація Державної прикордонної служби не підтримує запропоновану редакцію і зазначає, що окрім ризику для безпекової ситуації в Україні даний законопроект може нести ризики поширення нелегальної трудової міграції в Україні.

Державна міграційна служба не підтримує законопроект, оскільки вони зазначають, що запропоновані актом положення суперечать взятими Україною зобов'язань щодо гармонізації українського законодавства з законодавством Європейського Союзу.

Служба безпеки України вважає, що даний законопроект може стати підґрунтям для активізації каналів нелегальної міграції, а також становитиме загрозу національній безпеці України.

Міністерство економіки не підтримує законопроект та зазначає, що скасування дозволу на застосування праці іноземців та осіб без громадянства призведе до порушення взятих Україною міжнародних зобов'язань в сфері працевлаштування і трудових відносин.

Міністерство фінансів в межах компетенції не підтримує законопроект і також надає ряд зауважень.

Офіс підтримки адаптації законодавства України до положень права Європейського Союзу зазначає про наявність положень, які стосуються міжнародно-правових зобов'язань України в сфері європейської інтеграції.

Тобто розглянувши оці всі зауваження та обговоривши даний законопроект на підкомітеті, було прийнято рішення повернути законопроект суб'єкту права законодавчої ініціативи на доопрацювання.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Ольго Володимирівно, за дуже ґрунтовну доповідь. Мені здається, що навіть після цього і обговорювати немає що.

Колеги, чи є необхідність обговорення цього проекту рішення і проекту законодавчої ініціативи? Пролунала пропозиція Сергія Валерійовича підтримати рішення підкомітету. Якщо немає бажаних висловитись, то переходимо до прийняття рішення.

Шановні колеги, ставлю на голосування проект рішення комітету: рекомендувати Верховній Раді відповідно до пункту 1 частини першої статті 114 Регламенту Верховної Ради України проект Закону (реєстраційний номер 12326) за результатами його розгляду в першому читанні повернути законопроект суб'єкту права законодавчої ініціативи на доопрацювання.

Друге. Направити цей висновок до Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин, визначеного головним з підготовки даного законопроекту.

Хто – за, прошу проголосувати.

КИРИЛЕНКО І.Г. Кириленко – за.

ВОРОНОВ В.А. Воронов – за.

КОЛЮХ В.В. Колюх – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, колеги.

Хто – утримався? Проти? Немає.

Дякую. Рішення прийнято одногосно.

Переходимо до наступного пункту порядку денного. Пункт третій. Про проект Закону України про внесення змін до Сімейного кодексу України щодо спільної опіки батьків над дітьми (реєстраційний номер 12123).

Доповідачем має бути Володимир Ватрас, автор законопроекту. Мені здається, його з нами немає.

Співдоповідачем є Олена Георгіївна Лис, голова підкомітету. Олено Георгіївно, будь ласка. Скажіть, будь ласка, це не той Сімейний кодекс, який ми розглядали попереднього разу? Ні? Інший. Добре. Тоді, будь ласка, вибачте, що перебив.

ЛИС О.Г. Вітаю всіх!

Якщо коротко, даний законопроект ми розглянули на засіданні підкомітету від 3 лютого 2025 року, номер законопроекту 12123. Ми його ретельно розглянули, обговорили і на нього були надані експертні висновки. І підкомітет визначився за даними пропозиціями, кожен теж висловився. І тому підкомітет пропонує за результатами його розгляду на засіданні комітету пропонувати рекомендувати прийняти зазначений проект закону за основу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Олено Георгіївно.

Я взагалі теж дивлюсь на висновки стейкхолдерів, в принципі, всі тут позитивно сприймають цей законопроект, чому ні. Підкомітет попрацював, дуже дякую. Шановні колеги, хто з нами на зв'язку, чи є бажання в когось висловитись по цьому проекту закону? Якщо ні, то переходимо до прийняття рішення.

Шановні колеги, ставлю на голосування проект рішення. Перше. Відповідно до пункту першого частини першої статті 114 Регламенту Верховної Ради України проект Закону про внесення змін до Сімейного кодексу України щодо спільної опіки батьків над дітьми (реєстраційний номер 12123) за результатами його розгляду в першому читанні прийняти за основу.

Доручити Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики, визначеному головним з опрацювання цього законопроекту, доопрацювати його до другого читання з врахуванням зауважень та пропозицій, зазначених в цьому рішенні. І направити цей висновок та пропозицію Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини до Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики, визначеного головним з опрацювання цього законопроекту.

Хто – за, прошу проголосувати.

ВОРОНОВ В.А. Воронов – за.

КИРИЛЕНКО І.Г. Сергій Віталійович, там доручити комітету чи звернутися до комітету?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ні, доручити комітету, здається. Да, доручити.

КИРИЛЕНКО І.Г. А ми як комітет не можемо нашим колегам доручити. Ми можемо звернутися до них, щоб вони врахували. Доручення може давати вищестоящий орган, не ми.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Значить, звертаємося, доручаємо нашому секретаріату бути більш прискіпливим при підготовці проекту рішення. Дякую, Іван Григорович.

ГОЛОС ІЗ ЗАЛУ. Дякую, Іван Григорович.

КИРИЛЕНКО І.Г. Це коректність. Це коректність. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Абсолютно з вами погоджуюсь, це повага до наших колег. Шановні колеги, з урахуванням пропозиції Івана Григоровича. Всі – за? Дякую. Одноголосно рішення прийнято.

Переходимо до наступного пункту порядку денного. Пункт четвертий: про проект Закону України про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування сфери поховання та надання ритуальних послуг. Доповідачем мав би бути пан Андрій Мотовиловець, але, на превеликий жаль, його з нами немає. А співдоповідачем є Олена Георгіївна Лис. Олена Георгіївна, будь ласка.

ЛИС О.Г. Дякую. Колеги, даний законопроект також був розглянутий на засіданні підкомітету 3 лютого 2025 року та надані до нього експертні висновки. І за результатами засідання підкомітету і прийнятим рішенням пропонуємо розглянути на засіданні Комітету з питань освіти, науки та інновацій даний законопроект і рекомендувати прийняти зазначений проект закону за основу.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Олена Георгіївна.

Шановні колеги, підкомітет тут плідно попрацював. Чи є в когось бажання обговорити цей проект закону? Якщо ні, то переходимо до прийняття рішення.

Є пропозиція підтримати позицію підкомітету. Тому ставлю на голосування проект рішення: рекомендувати Верховній Раді України відповідно до пункту першого частини першої статті 114 Регламенту Верховної Ради України проект

Закону (реєстраційний номер 12188) за результатами його розгляду в першому читанні прийняти за основу.

Рекомендувати Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування і регіонального розвитку та містобудування, визначеного головним з опрацювання цього законопроекту, доопрацювати його до другого читання з урахування зауважень та пропозицій, зазначених у цьому висновку. Направити цей висновок до Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування, визначеного головним з опрацювання цього законопроекту.

Хто – за, прошу проголосувати.

КИРИЛЕНКО І.Г. Кириленко – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Хто – утримався? Проти? Немає. Роман Павлович теж – за. Одноголосно.

ВОРОНОВ В.А. Сергій Віталійович, я – за. Прошу врахувати, будь ласка.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Володимир Анатолійович.

Одноголосно. Рішення прийнято.

Переходимо до наступного пункту порядку денного. Пункт п'ятий: про тематику конкурсних робіт з питань розроблення проектів законодавчих та нормативно-правових актів на іменні стипендії Верховної Ради України для молодих вчених, докторів наук на 2026 рік.

Валерій Вікторович Колюх, голова підкомітету, будь ласка, вам слово.

КОЛЮХ В.В. Шановні колеги, відповідно до Положення про іменні стипендії Верховної Ради України для молодих вчених, докторів наук комітет своїм рішенням може визначати до п'яти тематик конкурсних робіт із питань розроблення проектів законодавчих та нормативно-правових актів, які належать до предмета його відання, а також здійснювати на загальних засадах їх окреме рейтингування і визначати до п'яти конкурсних робіт переможців відбору пропонованої тематики.

Хотів би зазначити наступне, що визначення тематики конкурсних робіт почалося за рекомендацією комітету профільного з 2021 року. За період з 22-го по 24-й роки за відповідними тематиками, визначеними комітетом, було подано лише одну роботу. Однією з причин цього є загальне зменшення робіт, які подаються на конкурсний відбір. Зокрема відповідно до Постанови Верховної Ради України від 5 лютого 2019 року "Про іменні стипендії" на призначення стипендії в 25-му році надійшло лише 49 робіт, хоча призначатиметься 50 іменних стипендій. Слід зазначити, що це проблема, мабуть, тому, що вчені ради науково-дослідних інститутів і навчальних закладів, можливо, неактивно приймають участь у поданні і мотивації молодих вчених на іменні стипендії Верховної Ради України. Ну ми все ж таки, відбираючи ці роботи, сподіваємося на детальний і професійний відбір найкращих робіт вченими радами, проте ситуація така, яка на сьогодні є. Тому, виходячи з того, що ми маємо вже таку досить негативну тенденцію стосовно визначення тематики конкурсних робіт від комітету, лише одна за минулі роки, я зазначу. Станом на сьогодні, до речі, від членів комітету подано лише пропозиції від Юлії Миколаївни Гришиної щодо тематик двох робіт, всі інші члени комітету не прийняли участь в цьому.

Тому моя пропозиція як голови підкомітету: оголошуючи конкурс на початок конкурсного відбору для призначення іменних стипендій Верховної Ради України для молодих учених, докторів наук на 2026 рік, не визначати тематики конкурсних робіт з питань розроблення проектів законодавчих та нормативно-правових актів, які належать до відання нашого комітету. Тобто всі на загальних підставах будуть приймати участь в конкурсі на іменні стипендії.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Валерій Вікторович. І, чесно кажучи, підтримуємо ваші пропозиції.

Шановні колеги, чи є в когось додаткові пропозиції, зауваження до проекту рішення? Ми декілька разів спробували з вами визначити певні тематики, це не дуже спрацювало. Тому є пропозиція цього року не визначати і не обмежувати тематиками конкурсні роботи. Подивимося, як цього року це спрацює. Немає додаткових зауважень, пропозицій, доповнень?

Якщо ні, то, колеги, ставлю на голосування проект рішення комітету по цьому питанню. Перше, не визначати тематики конкурсних робіт з питань розроблення проектів законодавчих та нормативно-правових актів, які належать до предмету його відання, на іменні стипендії Верховної Ради України для молодих вчених, докторів наук.

Друге, оголошення про початок конкурсного відбору на призначення іменних стипендій Верховної Ради України для молодих вчених, докторів наук на 2026 рік із урахуванням цього рішення розмістити на офіційному вебсайті Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій. Контроль за виконанням цього рішення покласти на голову підкомітету з питань науки та інновацій комітету Валерія Вікторовича Колюха.

Хто – за, прошу проголосувати.

КИРИЛЕНКО І.Г. Кириленко – за.

ВОРОНОВ В.А. Воронов – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, колеги. Хто – утримався? Проти? Немає.

Дякую, колеги. Рішення прийнято одногосно.

І наступний, останній пункт порядку денного, пункт "Різне". Чи є сьогодні бажані виступити в "Різному"? Наче немає.

Шановні колеги, я щиро вдячний вам за приділений час і за ефективну роботу. Ми вклалися в годину з достатньо важливими питаннями. Дякую Міністерству освіти і науки за конструктив, представникам Міністерства економіки і Міністерства фінансів. До наступних зустрічей. Гарного і спокійного, і тихого продовження дня всім. До побачення.

На цьому засідання комітету вважається закритим.